

Letthet og alvor

Vis avisside Aftenposten Morgen - 26.09.2010 - Side: 13 - Seksjon: Kultur -
Del: 2

Forfatter: CHRISTIANSEN ATLE - Klasse: Kultur og underholdning - Emne:
Bokanmeldelser
Atle Berge Muntergang Samlaget
Karine Nyborg Ikke rart det kommer kråker Aschehoug

To debutanter velger hver sin strategi

Først tenkte jeg at Atle Berge (f. 1986) har sluppet for fort gjennom forlagsportalene med en vittighet av en roman. Jeg mente den var en blek etterligning av Samlagets forfatter (og konsulent?) Ragnar Hovland, som antagelig er en av Berges favoritter. Muntergang er en romantittel som spiller på begrepet «lediggang», og hele romanen preges av vitsing, morsom-flaue opptrinn og overdrivelser.

Samtidig var jeg - om ikke stum av beundring så i hvert fall imponert - over Karine Nyborgs (f. 1962) gjennomarbeidede novellesamling. Hun debuterer med en bok som fra forfatteren og forlagets side er klargjort, gjennomsett på alle bauer og kanter, og som ser ut til å være lest, kommentert, diskutert og skrevet enda en gang før lansering. Samtlige noveller stabler levende personer på bena og sender dem ut i lunefulle møter med skjellsettende opplevelser. Hverken skam, skyld eller ondskap blir borte underveis, men truer snarere med å velte ut av boksidene og ete opp leserens siste rest av tro på mennesket, lykken og kjærligheten.

Berge har valgt lettheten, vitsen, satiren, overflaten og det urealistiske for sin roman. Nyborg har valgt alvor, skjebneøyeblikket, dybden og det realistiske for sine noveller.

Jeg kunne ha sagt at Nyborg hadde valgt tyngden, men da ville du tenkt at det gjelder å tyngde tekstene sine med alvor og skjebne. Jeg tror for min del at debutanter sliter like mye med det motsatte; nemlig å lette tekstene sine for dypsindigheter og alvor. En lett tekst er ikke automatisk mager og overfladisk, like lite som en tung tekst automatisk er fyldig og mangfoldig.

Gode bøker lette.

Letthet forveksles ofte med det enkle og upretensiøse, men letthet er også det ubesværede og fagsikre. Kloke avhandlinger og dypsindige essaysamlinger er ofte preget av letthet, skrevet av fagsikre og skriveføre forfattere som har fjernet alle spor etter sine hardt erobrede innsikter. Gode bøker er i det hele tatt lette, uansett genre. Tyngde er ofte tegnet på det uferdige, det som ikke er tilstrekkelig bearbeidet, det som ikke er tenkt ferdig og ikke har kommet frem til sin form.

Jeg sier ikke at Berge har nådd den skriveføres letthet eller at Nyborg har plumpet uti debutantens hengemyr av alvor. Jeg sier at de er to debutanter med ulik tilnærming til sitt stoff.

«Du er mistenkt for å meine at livet er latterleg,» lyder første setning i debutromanen til Atle Berge. Anklageren er en representant fra AST, Alvorets sikkerhetstjeneste. AST er sendt ut for å se til at folk tar livet alvorlig og ikke suller det bort i tant og fjas. Lediggang kan saktens tolereres, men muntergang blir for mye for myndighetene. AST har et fengsel som kalles Spøk, her blir de som ikke

tar livet på alvor plassert.

Morsomhet.

Ideen er morsom, men blir ikke utviklet til mer enn en morsomhet. Berge er sendt ut i bokhøsten med en bok som vil mye, minst to ting, men som ikke helt får til noen av dem. Satiren blir borte i kjærlighetshistorien og kjærligheten blir borte i satiren.

Romanen kommer ikke til sin rett hverken som samfunnskommentar eller kjærlighetsroman. Når det gjelder denne romanens stemme eller tone, har forlag og forfatter satset alt på ett kort: Det lette, ubesværede, ungdommelige og morsomme. Men ett kort er for lite for en roman; romanen kan så mye mer.

Karine Nyborg etablerer tone og får retning på sine noveller etter få setninger. Og selv om hun er alvor- og skjebneforfatter, skriver hun lett og ubesværet. To korte setninger bruker hun til inngang i den første novellen før hun slår til med en langsetning som lyrisk og presist beskriver landskap og stemning. Videre veksles det mellom lange, vuggende og beskrivende setninger og korte, konstaterende og oppsummerende setninger. Karine Nyborg skriver så litterært og rutinert at man kunne tro det var den erfarne novellisten Laila Stien som skrev under pseudonym. Det er ikke noe debutantaktig over Nyborgs noveller: De er gjennomarbeidet alle som én, de er så skikkelige og velskrevne at de ligner 100 prosent på skikkelige, velskrevne og tradisjonelle noveller.

Karine Nyborg er debutant og professor i samfunnsøkonomi ved Universitetet i Oslo, men hverken økonomien eller det professorale ser man noe til i novellene. Det skal man kanskje være glad for. På den annen side hadde det kanskje styrket Nyborgs skrivekunst om hun utnyttet novelletradisjonen mindre og sin egen erfaringsbakgrunn enda mer?

ATLE CHRISTIANSEN

«Gode bøker er i det hele tatt lette, uansett genre»

Bildetekst: Debutant: Atle Berge

Debutant: Karine Nyborg

©Aftenposten